

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZPOLAT VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru No. 23551/10)

KARAR

STRAZBURG

27 Ekim 2015

*İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde
kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.*

Özpolat ve diğerleri / Türkiye davasında,*Başkan*

Paul Lemmens,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 6 Ekim 2015 tarihinde gerçekleştirilen müzakerelerin ardından yukarıda belirtilen tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, sekiz Türk vatandaşı olan, Hayri Özpolat, Havva Gezer, Cahide Özpolat, Yıldız Özpolat, Emine Özpolat, Selahattin Özpolat, Fahri Özpolat ve Suna Yavuz'un ("başvuranlar"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca 5 Nisan 2010 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde Mahkeme'ye yapmış olduğu bir başvuru (No. 23551/10) yer almaktadır.

2. Başvuranlar, Diyarbakır Barosu'na bağlı Avukat M.S. Tanrıkulu ve B. Yavuz tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, bilhassa güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğü iddia edilen yakınları İskender Özpolat'ın ölümü nedeniyle şikâyetle bulunmaktadırlar. Aynı zamanda başvuranlar, güvenlik güçleri tarafından

yaralanması sonucu hayatını kaybettiği iddia edilen yakınları Mehmet Özpolat'ın ölümü nedeniyle de şikâyetle bulunmaktadır. Bu bağlamda başvuranlar, Sözleşme'nin 2, 3 ve 13. maddelerini ileri sürmektedirler.

4. Başvuru, 7 Eylül 2011 tarihinde, Hükümete tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Hayri Özpolat, Havva Gezer, Cahide Özpolat, Yıldız Özpolat, Emine Özpolat, MM. Selahattin Özpolat, Fahri Özpolat ve Suna Yavuz isimli başvuranlar sırasıyla 1988, 1979, 1983, 1964, 1991, 1965, 1987 ve 1983 doğumlu Türk vatandaşlarıdır ve Diyarbakır'da ikamet etmektedirler.

Başvuranlar, 13 Temmuz 2007 tarihinde hayatını kaybeden İskender Özpolat ile 14 Temmuz 2007 tarihinde hayatını kaybeden Mehmet Özpolat'ın yakınlarıdır. İskender Özpolat Hayri Özpolat, Fahri Özpolat, Cahide Özpolat ve Emine Özpolat'ın babaları; Selahattin Özpolat'ın erkek kardeşi; Yıldız Özpolat'ın (medeni nikâhlı) ve Havva Gezer'in (dini nikâhlı) eşi ve Suna Yavuz'un kayınpederiydi. Mehmet Özpolat, İskender Özpolat ve Yıldız Özpolat'ın oğluydu.

6. Dosyadan, İskender Özpolat'ın şizofreniden muzdarip olduğu ve bu ruhsal hastalık nedeniyle birçok defa hastaneye yatırıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, aşağıda belirtilen olay tutanağına göre (8. paragraf), on yedi yaşındaki Mehmet Özpolat zihinsel bir hastalıktan muzdaripti.

7. Cinayet Büro Amirliği'ne bağlı bir polis ekibi, 13 Temmuz 2007 tarihinde, saat 14.20 sularında, Diyarbakır'da bulunan bir binanın çevresinde müdahalede bulunmuştur. Bir kişinin ateşli silahla yaralandığı yönünde yapılan bir ihbar üzerine başlatılan bir operasyon söz konusuydu. Polis ekibi, söz konusu binayı kuşatmıştır. Akabinde, Özel Harekât Müdürlüğü'nde görev yapan bir ekip olay yerine intikal etmiştir. Bir polis

memuru, saat 17.20 sularında, Mehmet Özpolat'ın binanın çatısında görüldüğünü ve ilgilinin ateşli bir silah taşıdığını fark etmiştir. Söz konusu polis, genç adamı etkisiz hale getirmeye çalıştığı esnada, aralarında silahlı bir çatışma yaşanmıştır. H.İ. isimli bir polis memuru bu olay esnasında ağır şekilde yaralanmıştır. H.İ. derhal ambulansla hastaneye götürülmüş ve burada hayatını kaybetmiştir. Öte yandan, olay esnasında yaralanan Mehmet Özpolat saat 20.00 civarında hastaneye götürülmüştür. Mehmet Özpolat, ertesi gün, 14 Temmuz 2007 tarihinde saat 4.25'te hastanede hayatını kaybetmiştir. Mehmet Özpolat ve polis memuru H.İ.'nin dâhil oldukları olayın ardından, İskender Özpolat dairesine geri dönmüştür. Polis memurları, 13 Temmuz günü saat 20.00 civarında, eve girmeye çalışmışlar ve bu esnada, İskender Özpolat'ı etkisiz hale getirip öldürmüşlerdir.

A. İlgili Tutanaklar

8. Başvuranların yakınlarının ölümüne yol açan olayların gelişimi olay tutanağında yer almaktadır.

13 Temmuz 2007 tarihinde saat 23.00'da düzenlenen ve kırk üç polis memuru tarafından imzalanan söz konusu tutanağın ilgili kısımları aşağıda yer almaktadır:

“Cinayet Büro Amirliği'nde görevli olan güvenlik güçleri, 13 Temmuz 2007 tarihinde saat 14.20'da, bir şahsın ateşli silahla yaralandığına dair aldıkları ihbar üzerine, olay yerine intikal etmişlerdir. Burada, mahallenin sakinleri tarafından, zihinsel yetersizlikten muzdarip olan İskender [Özpolat'ın] evinden rastgele ateş açtığı yönünde bilgi edinmişlerdir. Asayiş Şube Müdürlüğü'ne bağlı sivil ve resmi ekipler, Özel Harekat Müdürlüğü'ne bağlı ekiplerin olay yerine intikal ettikleri sırada, şüphelinin evini kuşatmışlardır.

İskender [Özpolat] ve oğlunun zihinsel yetersizlikten muzdarip olduğunu öğrendikten sonra, şüpheliyi teslim olması yönünde ikna etmeye çalışarak eve girmeden bu evin etrafında beklemeye başladık. Ancak kendisi ve oğlu, silahlarını bize, görevlilere ve mahallenin sakinlerine doğru yöneltip teslim olmayı reddettiler. Telefonla kendisine ulaşılan Cumhuriyet savcısı, operasyonu yönetmekle [görevli olan] ekiplere olay yerinden uzaklaşmaları ve [teslim olmaları] için iki şüpheliyi ikna etmeleri yönünde talimatlar vermiştir. Bu talimat yerine getirilmiştir. İkamet yerlerinin etrafında bütün güvenlik tedbirlerini aldıktan sonra iki şüpheliyi beklemeye başladık (...).

(...) Cinayet Büro Amirliği'nde görevli olan polis memurları, şüphelileri takip etmek için [gözetim altında tutulan] binanın yan ve arka kısmında olan binaların çatıları üzerinde pozisyon almışlardır. Bu süre zarfında, polis memurlarının ihtarlarına rağmen, şüphelilerden hiçbiri ne binanın dışına çıkmış (...) ne de pencerelerin etrafında görülmüştür. Saat 17.20'da, H.İ. ve S.Ö. isimli polis memurlarının şüphelilerin ikametgahının sağ tarafındaki binanın çatısı üzerinde ve N.Ş., K.B. ve S.K. isimli [görevlilerin] söz konusu binanın sol yanındaki binanın çatısı üzerinde bulundukları sırada, Mehmet Özpolat elinde bir silahla ikametgahının terasına çıktı ve H.İ. kendisine saldırdı; aralarında çatışma yaşandı ve S.K. ve S.Ö. bu olaya dâhil oldular. Elinde ateşli silah bulunan Mehmet Özpolat'ı güç kullanarak etkisiz hale getirmeye çalıştığımızda İskender Özpolat, terasa bakan demirli kapının arkasında saklanarak, görevlilerimize doğru ateş etmeye başladı ve görevlilerimiz ateş ederek karşılık verdiler (...).H.İ.'nin, [İskender Özpolat'ı] etkisiz hale getirmek amacıyla İskender Özpolat'ın ateş açtığı terasa doğru ilerlediği sırada, ilgilinin silahından açılan ateş H.İ.'ye isabet etti ve ölümcül şekilde yaralanan H.İ. çatıya çakıldı (...)

Söz konusu olaylar esnasında, Mehmet Özpolat güç kullanılarak etkisiz hale getirilmiş ve silahına¹ el konulmuştur (...). [Polis memurlarının] [yakalanmış olan şüpheliyi] yan tarafta bulunan terasa götürerek uzaklaştırmaya hazırlandıkları [sırada] (...), iki terası birbirinden ayıran duvar yıkıldı ve Mehmet Özpolat ve S.Ö. isimli güvenlik görevlimiz duvarın tuğlaları altında kendilerini buldular ve her ikisi de yaralandı. (...) Mehmet Özpolat kaçmaya çalıştı ve akabinde, merdivenlerden düştü. S.Ö. ve diğer polis memurları, ilgiliyi yakaladılar ve kendisini güvenli bir yere yerleştirerek hakkında bir sağlık raporunun düzenlenmesi amacıyla hastaneye sevk edildi.

(...)

Takviye polis ekipler ile birlikte, ikamet ettiği yerden çıkması için İskender Özpolat'ı ikna etmeye çalıştık ancak yaptığımız uyarılara rağmen ateş ederek karşılık verdi ve dairede kendisi ile bulunan diğer kişilerin hiçbirinin dışarıya çıkmasına izin vermedi. Savcıyı olaylardan haberdar ettik. Savcı, dairede bulunan kişilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla içeriye girmemiz yönünde bize talimat verdi ve ardından, bizler şüpheliyi uyarmaya devam ettik. Şüpheli yapılan uyarılara karşılık vermedi ve böylelikle, kendisi ile bulunan kişilerin hayatını tehlikeye atarak dairesini ateşe verdi. Binanın dışındaki polis memurları göz yaşartıcı gaz kullanarak şüpheliyi etkisiz hale getirmeye çalıştılar (...). Şüpheli yeniden, güvenlik güçlerimize doğru göz yaşartıcı bombalar attı ve akabinde, ateş etmeye devam etti. Megafon ile birçok çağrıda bulunuldu ancak bu çağrılar sonuçsuz kalmıştır. Dairede bulunan kişilerin öldürüldüğü ve bu kişilere açılan ateşin isabet ettiği konusunda ikna olmamızdan dolayı kapıyı kırmak için binanın kapısına doğru ihtiyatlı bir şekilde yaklaştık; [bu esnada] İskender Özpolat güvenlik güçlerimize ateş açtı. Görevlilerimiz ve operasyon sırasında görevli olan ekiplerimiz şüpheliyi etkisiz hale getirmek amacıyla öldürmek zorunda kalmışlardır. (...)”

9. 13 Temmuz 2007 tarihinde saat 15.15'de düzenlenen ilk savcı görüşme ve talimat tutanağına göre, Cumhuriyet savcısı, polis memurlarına göz yaşartıcı gaz kullanmaları ve şüphelilerin teslim olmayı reddetmeleri durumunda müdahalede bulunmaları yönünde talimatlar vermiştir.

1. Sahte silah olduğu anlaşılmıştır.

10. Cumhuriyet savcısı tarafından saat 15.45’de aynı gün düzenlenen ikinci savcı görüşme ve talimat tutanağında, polis memurları şüphelilerden ayrı olarak başka birçok kişinin apartman dairesinde kapalı tutulduğundan savcüyı haberdar etmişlerdir. Böylelikle savcı, operasyonu yürütmekle görevli olan polis memurlarına olay yerinden uzaklaşmaları ve sivil görevlilere teslim olmaları için şüphelileri ikna etmeleri yönünde talimatlar vermiştir.

11. Diğer yandan, 13 Temmuz 2007 tarihinde saat 20.15’de düzenlenen üçüncü savcı görüşme ve talimat tutanağına göre, ihtar çağrılarına karşılık vermeyen şüpheli İskender Özpolat etkisiz hale getirilmek amacıyla öldürülmüştür; ikinci şüpheli Mehmet Özpolat ise, babası ile birlikte hareket etmesi nedeniyle görevliler tarafından yakalanarak elleri kelepçelenmiştir. Yine aynı tutanağa göre, olay yerine intikal eden savcı, Mehmet Özpolat’ın silahına el konulmasından ve Cinayet Büro Amirliği bünyesinde görevli olan polisler tarafından şüphelinin güvenli bir yere yerleştirilmesinden bilgi edindikten sonra ilgilinin gözüaltına alınmasına karar vermiştir.

12. İki polis memuru tarafından imzalanan ve saat 20.15’de düzenlenen 13 Temmuz 2007 tarihli olay yeri tutanağına göre, Mehmet Özpolat Diyarbakır’da bulunan bir hastaneye (“ilgili hastane”) kaldırılmıştır.

13. Polis tutanağına göre, olay yerine intikal ettiği sırada Cumhuriyet savcısı, Mehmet Özpolat’ın gözüaltına alınmasına karar vermiştir. Mehmet Özpolat’ın mide ağrısından şikâyet etmesi üzerine, ilgili hastaneye kaldırılmıştır.

14. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’nün talebi üzerine, Mehmet Özpolat hakkında saat 20.00’da ilgili hastane tarafından düzenlenen tıbbi raporda, aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

“İlgili şahıs, bir saatten az bir süre önce darp edilmiştir. Hastanın genel durumu orta, bilinci kapalı (...) sağ periorbital bölgede ödemli ekimoz mevcuttur. Çene kemiğinde bilateral ödem. [okunabilir değildir] [Sinir] sistemine ilişkin tetkikler normaldir. Hastanın yaşam bulguları hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Yetkili Adli tabip tarafından tanzim edilen rapordur.”

15. Öte yandan, bilimsel polis ekibinin refakatinde Cumhuriyet savcısı tarafından, olayın meydana geldiği gün, saat 20.20’da, olay yeri inceleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bilimsel polis ekibi, olaya dâhil olan polis memurlarının mensup olmadığı İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde özel bir birime bağlıydı. Deliller toplanmış ve sınıflandırılmıştır. Olay yeri inceleme tutanağı ve birçok kroki düzenlenmiştir. Söz konusu tutanak ve krokiler dosyaya eklenmiştir.

16. Acil serviste refakat eden polis memuru ve aynı zamanda nöbetçi olan doktor tarafından imzalanan, 14 Temmuz 2007 tarihinde saat 04.40’da düzenlenen tutanağa göre, Mehmet Özpolat söz konusu tarihte gece saat 04.25’te hayatını kaybetmiştir.

17. İskender Özpolat, Mehmet Özpolat ve H.İ.’nin cesetleri üzerinde klasik otopsi işlemi 14 Temmuz 2007 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan otopsiler neticesinde, İskender Özpolat ve H.İ.’nin, mermi giriş deliklerinin her ikisinin de göğüs hizalarında bulunması nedeniyle, yakın mesafeden açılmayan ateş sonucu hayatlarını kaybettikleri sonucuna varılmıştır. Mehmet Özpolat üzerinde yapılan otopsi, baş bölgesinde ve bedenin farklı kısımlarında birçok yaranın mevcut olduğunu tespit etmeye imkân vermiştir. Öte yandan bu tetkik, ölümün servikal kanamadan ve genel vücut travmasına bağlı servikal trunkus kanamasından kaynaklandığını tespit etmeye imkân vermiştir.

B. Diyarbakır Savcılığı Tarafından İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat’ın Ölümü Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması

18. Olayın hemen ardından Diyarbakır Savcılığı (“savcılık”), kasten adam öldürme, görevi kötüye kullanma ve yaralının hastaneye vaktinde sevk edilmesinde ihmal gösterilmesi nedeniyle ihtilaf konusu operasyona katılan on dört polis memuru hakkında re’sen hazırlık soruşturması açmıştır.

19. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı kriminalistik laboratuvar tarafından düzenlenen 16 Temmuz 2007 tarihli bilirkişi raporuna göre, Mehmet Özpolat'ın kullandığı sahte tabancadan ve İskender Özpolat'ın kullandığı tabanca ve bıçaktan elde edilen parmak izleri iki şüphelinin parmak izlerine uygun düşmekteydi.

20. 20 Temmuz 2007 tarihli bilirkişi raporuna göre, H.İ.'nin ellerinde atış kalıntılarına rastlanmamasına rağmen İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'ın ellerinden alınan numunelerde atış kalıntılarına rastlanmıştır.

21. Savcılık, 24 Haziran 2009 tarihinde, kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Bu karara varırken savcılık, özellikle İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'ın otopsi raporlarını, ihtilaf konusu operasyona dâhil olan on iki polis memurunun yanı sıra İskender Özpolat'ın bir yeğeninin, bir komşusunun, kimliği belirtilmemiş bir tanığın, muhtarın ve aynı zamanda, Özel Harekat Müdürlüğü'ne bağlı on altı polis memurunun ifadelerini göz önünde bulundurmuştur. Savcılık, İskender Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak, başvuranların yakınına isabet eden, ölüme neden olan atışın faili Y.Y. isimli polis memurunun ateşli silah kullanmaktan başka seçeneğinin olmaması ve saldırıya karşı orantılı bir şekilde davranması nedeniyle meşru müdafaa ile hareket ettiği sonucuna varmıştır. Savcılık, Mehmet Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak, Diyarbakır Valiliği tarafından 12 Ocak 2009 tarihinde verilen karara atıfta bulunarak (aşağıdaki 29. paragraf), Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki görevliler hakkında bir soruşturmanın yürütülmesine gerek olmadığına karar vermiştir. Savcılık kararında, olay tutanağında anlatıldığı şekliyle olayları yeniden değerlendirmiştir. Somut olayda, bu kararın ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“ (...) Şüpheli İskender Özpolat'ın üzerinde bir patoloji uzmanı ve bir adli tabip tarafından yapılan otopside, ölüm nedeninin, ateşli silahla yaralanması sonucu meydana gelen kostal ark ve göğüs kemiği kırığı ile iç organların travmasından kaynaklanan iç kanama sonucu gelişen hipovolemi olduğu sonucuna varılmıştır.

Mehmet Özpolat'ın bedeni üzerinde bir patoloji umzanı ve adli tabip tarafından yapılan otopside, başın frontal bölgesinde deri altı bir hematonun, kasların iki grubunda genel bir kanamanın, sağ parietal kemikte 1 x 3 x 3 cm'lik subdural hematomun, 6 cm'lik bir alanda beyin zarı kanamasının mevcut olduğu belirtilmektedir (...). [Otopside], ilgilinin ölümünün beyin kanamasından ve beyin sapının kanamasından kaynaklanan genel vücut travması nedeniyle meydana geldiği belirtilmektedir.

(...) Ayrıca, ilgilinin kol, dirsek ve dizlerinde sıyrık[lar] saptanmıştır.

(...) S.Ö.'nün savcıya verdiği ifadede, H.İ. isimli polis memurunun birçok defa silahının dipçığı ile Mehmet Özpolat'ı etkisiz hale getirmek için ilgilinin başına vurduğu belirtilmiştir (...). Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı tarafından 20 Temmuz 2007 tarihinde düzenlenen bilirkişi raporuna göre, İskender Özpolat'ın kıyafetleri üzerinde yapılan incelemede, ilgilinin gömleğinin sol arka kısmında uzun mesafeden yapılan ateş sonucu isabet eden mermi giriş deliğinin mevcut olduğu tespit edilmiştir.

(...) Sözleşme uyarınca, ateşli silahların kullanımı açısından beş kriterin bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu kriterler arasında, yasallık, kamu düzeni, suçun önlenmesi gerekliliği, geçerli bir gerekçenin mevcut olması, orantılılık ve ayrımcılığın yapılmaması bulunmaktadır.

İskender Özpolat'ın hayatına mal olan mermi ile yapılan atış ile bütün bu kriterler gerçekleşmektedir (...).

(...)

Silahlı bir kişinin yakalanmasının hedeflenmesi üzerine yapılan operasyon iyi bir şekilde planlanmış ve yönetilmiştir. Bununla birlikte, dosyadan, kaygılı ve telaşlı vaziyette H.İ. isimli “müteveffa-şüphelinin”, üzerinde silah bulunduran Mehmet Özpolat isimli “müteveffa-şüpheliyi” etkisiz hale getirmek amacıyla kendisini terasa attığı ve bilirkişi raporuna göre, ilgilinin amirlerine haber vermeden silahını kullandığı anlaşılmaktadır. Mehmet Özpolat'ın silah [bulundurmasına] ve bilirkişiler tarafından yapılan incelemenin ardından [ilgilinin] silahının sahte olduğunun tespit edilmesine [rağmen], H.İ. silahını kullanmamıştır. [Bununla birlikte], [şüpheliyi] etkisiz hale getirmek ve meslektaşlarını korumak amacıyla silahının dipçığı ile şüphelinin başına, hayati organına sürekli vurarak, H.İ., Ceza Kanunu'nun 256. maddesi anlamında meşru güç [kullanımının] sınırlarını aşmıştır (...). Mehmet Özpolat, [polis memurları] tarafından zapt edilmesine rağmen, polisler direnmeye devam etmiştir; bunun üzerine, iki terası birbirinden ayıran duvar yıkılmış ve akabinde, polis memuru S.Ö ve S.G. yaralanmışlardır. Mehmet Özpolat'ın [gerek] başında [gerekse] bedeninde bir kanama mevcut olmamıştır; [polis memurları], ilgiliyi 359 nolu sokağa bakan 8 nolu evin girişi yakınında bekletmişlerdir. Burada, [polis memurları ve Mehmet Özpolat], saat 17. 30'dan saat 19.50'ye kadar beklemişlerdir zira İskender Özpolat kişilerin hayatını tehlikeye atarak ateşli bir silahla ateş etmeye devam etmekteydi ve Mehmet Özpolat halen konuşabilmekteydi. Bulantı şikâyetlerini dile getiren Mehmet Özpolat, polis aracı ile Diyarbakır'da bulunan bir hastanenin acil ünitesine götürülmüştür (...). Bilinci kapalı olan [Mehmet Özpolat], acil ünitesinde Doktor E.O. ile konuşamamıştır. Otopsi raporundan, [Mehmet Özpolat'ın] bilhassa, başından darbe aldığı ve ölümün servikal kanamadan ve servikal trunkus kanamasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durum S.Ö., S.K. ve diğer tanıkların ifadeleri ile doğrulanmıştır. Dolayısıyla, H.İ.'nin, tabancasının dipçığı ile Mehmet Özpolat'ı bir defadan fazla darp ederek ve meşru güç kullanımını çevreleyen sınırları kasten aşarak Mehmet Özpolat'ın ölümüne sebep olduğunun tespit edildiği kabul edilebilmektedir. [Bununla birlikte], Ceza

Kanunu'nun 64. maddesi uyarınca, ölümü nedeniyle H.İ. hakkında ceza davasının açılmasına gerek olmamaktadır.

(...) Meşru müdafaa durumunda Y.Y.'nin saldırı karşısında İskender Özpolat'ın ölümüne yol açan gerekli ve orantılı olan bir güç kullanılması nedeniyle, Ceza Kanunu'nun 25. maddesi ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 171. ve 172. maddeleri uyarınca, ceza davasının açılmasına gerek olmamaktadır.

(...) Diyarbakır Valiliği tarafından 12 Ocak 2009 tarihinde verilen karardan, (...) [gerek] Mehmet Özpolat'ın yaralanmasına yol açan koşullarda [gerekse] hastaneye kaldırılması hususundaki koşullarda herhangi bir kusur veya ihmali bulunmayan güvenlik güçleri hakkında soruşturmanın açılmasına izin verilmediği anlaşılmaktadır. (...) Dolayısıyla, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki görevliler hakkında bir soruşturmanın yürütülmesine gerek olmamaktadır (...)."

22. Başvuranlar Hayri Özpolat, Cahide Özpolat, Yıldız Özpolat, Emine Özpolat ve Suna Yavuz, 16 Temmuz 2009 tarihinde, Siverek Ağır Ceza Mahkemesi önünde kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itirazda bulunmuşlardır. Başvuranlar özellikle, söz konusu operasyonun başlatılmasına yönelik talimatın kimin tarafından verildiğinin belirtilmediği gerekçesiyle olayların aydınlığa kavuşmadığını iddia etmektedirler. Başvuranlar bilhassa, ne H.İ. isimli polis memurunun ne de Mehmet Özpolat'ın ölüm nedeninin açık şekilde tespit edilmediğini savunmaktadırlar. Başvuranlar, Sözleşme'nin 1. ve 2. maddelerini ileri sürmektedirler.

23. Ağır Ceza Mahkemesi, 24 Kasım 2009 tarihinde, başvuranların itirazını reddetmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi bu karara varırken, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda yer alan gerekçenin dosyanın içeriği ve sunulan deliller ile uygun düşmesi nedeniyle söz konusu kararın yasaya uygun olduğuna karar vermiştir.

C. Mehmet Özpolat'ın Hastaneye Sevk İşleminin İvedi Şekilde Gerçekleşmediği Yönündeki İddia ile İlgili Olarak Yürütülen İdari Yargılama

24. Bu arada başvuran Hayri Özpolat, belirtilmeyen bir tarihte, Mehmet Özpolat'ın ölümü hakkında şikâyetle bulunmuştur. Başvuran bilhassa, ilgilinin ölümün hastaneye geç sevk edilmesinden kaynaklandığını ve polis memurlarına sorumluluk atfedilmesi gerektiğini savunmaktadır.

25. Diyarbakır Savcılığı, 12 Kasım 2008 tarihinde, Mehmet Özpolat'ın hastaneye geç kaldırıldığı yönündeki iddiayla ilgili olarak olaylara ilişkin soruşturmaların ayrılmasına karar vermiştir.

26. Diyarbakır Savcılığı, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında 4483 sayılı Kanun'a dayanarak, on üç polis memuru hakkında ceza soruşturmalarının açılmasının uygunluğu konusunda veya bu soruşturmaların açılmamasına karar vermesi için Diyarbakır Valiliği'ne başvurmuştur. Mehmet Özpolat'ı vaktinde hastaneye sevk etmemeleri nedeniyle Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı olan söz konusu görevlilerin görevlerinde kusurlu olmakla suçlandıklarının iddia edildiği gözlemlenmiştir.

27. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde İkinci Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapan M.M. isimli müfettiş, soruşturmacı olarak atanmıştır.

28. İlgili soruşturmacı tarafından, 8 Ocak 2009 tarihinde, müteveffaların yakınları, muhtar ve suçlanan polis memurları dinlendikten sonra, görüş sunulmuştur. Soruşturmacı öncelikle, Mehmet Özpolat'ın H.İ. tarafından başına aldığı darbeler ve bir duvarın yıkılması sonucu düşmesi nedeniyle yaralandığını gözlemlemiştir. Öte yandan soruşturmacı, güvenlik güçlerinin Mehmet Özpolat'ı güvenli bir yere yerleştirerek olay yerinden uzaklaştırdığını ve yayılım ateş bittikten sonra ilgiliyi hastaneye götürdüklerini tespit etmiştir. Soruşturmacı, ne Mehmet Özpolat'ın yaralanmasına yol açan koşullar bakımından ne de hastaneye sevki sırasında

güvenlik güçlerinin herhangi bir kusurda veya ihmalde bulunmadığı sonucuna varmış olup, soruşturma izninin verilmemesini talep etmiştir.

29. Diyarbakır İdare Kurulu, 12 Ocak 2009 tarihinde, soruşturmacı tarafından gerçekleştirilen ön inceleme'ye ilişkin sonuçlara dayanarak, soruşturmaların açılmasına izin verilmesi yönündeki talebi reddetmiştir. Bu karara varırken ilgili kurul, özellikle operasyonun hemen ardından güvenlik güçleri tarafından Mehmet Özpolat'ın hastaneye sevk edildiğini ve dolayısıyla, güvenlik güçlerinin görevlerini yerine getirdiklerini değerlendirmiştir.

30. Hayri Özpolat, 31 Mart 2009 tarihinde, Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi önünde bu karara karşı itirazda bulunmuştur. İlgili özellikle, operasyona ilişkin olayların doğru şekilde tespit edilmediğini ve Mehmet Özpolat'ın ölüm nedeninin belirlenmediğini iddia etmiştir.

31. Bölge İdare Mahkemesi, 8 Nisan 2009 tarihinde, söz konusu itirazı reddetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararında, ön inceleme raporunun ve dosyaya eklenen belgelerin, ilgili polis memurları hakkında ceza soruşturmasının açılmasına imkân sağlayacak yeterli delil oluşturmadığını değerlendirmiştir. Bu kararda müşteki olarak yer alan kişi "Hayrettin Özpolat'ı", tebligat işleminde bu isim "Hayri Özpolat" olarak düzeltilmiştir.

D. İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'ın Ölümü Hakkında İnsan Hakları Derneği Tarafından Düzenlenen Rapor

32. Daha önce, İskender Özpolat'ın erkek kardeşi ve Mehmet Özpolat'ın amcası olan başvuran Selahattin Özpolat, söz konusu şahısların ölümü nedeniyle şikâyetle bulunmak amacıyla bir sivil toplum örgütü olan İnsan Hakları Derneği'ne 20 Temmuz 2007 tarihinde başvurmuştu.

Yukarıda anılan dernek tarafından, İskender Özpolat'ın erkek kardeşleri, kızları, eşi ve köyün muhtarı, olaya tanık olan kişiler dinlendikten sonra, bir

rapor düzenlenmiştir. Söz konusu raporun ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“(…) Olay esnasında, şüpheli İskender Özpolat’ın erkek kardeşleri, Cumhuriyet savcısı ile görüşmüşlerdir. Savcı, [operasyonun durdurulması] yönünde güvenlik güçlerine talimat vermiştir. Cumhuriyet savcısının verdiği talimata rağmen, güvenlik güçleri müdahalede bulunmuşlar ve İskender Özpolat’ı etkisiz hale getirmek amacıyla ateşli silah kullanımına başvurmuşlardır. Bu durum, İskender Özpolat’ın ölümüne sebep olmuştur.

Olaya tanık olan tüm kişilerin ifadelerine göre, Mehmet Özpolat güvenlik güçleri tarafından güç kullanılarak etkisiz hale getirilmiştir. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından düzenlenen, [tarafarca dosyaya eklenmeyen] 16 Temmuz 2007 tarihli rapora göre, on yedi yaşındaki mağdurun ölümü, almış olduğu darbelerden kaynaklanmıştır. Bu durum, söz konusu ölümün ilgilinin gözaltı sırasında insanlık dışı muamelelere [maruz kalması] sonucu meydana geldiği anlamına gelmektedir.

Kuşkusuz bu trajedi, mağdurların ailelerinde psikolojik çöküntüye neden olmuştur. Oysa, bu psikolojik çöküntüye rağmen, aile fertlerinin psikolojik durumunu iyileştirmek için idari merciler tarafından çaba gösterilmemiştir. Kurulumuz, sağlık hakkının ihlalinin söz konusu olduğu kanısındadır.

Sonuç

Yaşam hakkı ve işkence yasağı, uluslararası hukuk ve insan hakları metinlerinin bütünüleyici bir parçasıdır. Ulusal hukuk metinlerinde de yaşamı koruma yükümlülüğüne ve işkence yasağına yer verilmektedir.

Söz konusu davanın olaylarına ilişkin kanaatimizi güçlendiren önemli belge ve tanık beyanları bulunmaktadır. İdari ve adli makamlar tarafından etkin bir soruşturmanın yürütülmesi halinde, söz konusu olayların tüm boyutları açığa çıkacaktır.

(...) İnsan Haklarını savunan bir dernek olarak, biz bu davayı takip edeceğiz. (...)”

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

33. Ceza Kanunu’nun 256. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması

Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

34. 2 Aralık 1999 tarihli, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun, kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı ceza soruşturmasını açmakla yetkili kişileri belirtmekte ve de izlenecek usulü düzenlemektedir. Somut olayda, ilgili kanun hükümleri aşağıda yer almaktadır.

Bir devlet memuru hakkında Cumhuriyet Savcısına şikâyetle bulunulduğunda, savcı ceza soruşturmasının açılmasına izin verilmesi amacıyla dosyayı yetkili idari mercilere göndermesi gerekir (ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında).

35. Ön inceleme, yetkili idari merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, idari merciin görevlendireceği bir denetim elemanı (müfettiş) veya çoğu zaman olduğu gibi, hakkında ön inceleme yapılacak memurun üstü konumundaki bir memur vasıtasıyla yapılabilir.

36. Ön incelemeyi yürütecek olan kişi (“ön incelemeçi”) Bakanlık Müfettişleri ile kendilerini görevlendiren kişinin tüm yetkilerini haizdir. Ön incelemeçi gerekli tüm inceleme işlemlerini gerçekleştirir ve ön inceleme sonunda düzenlediği raporu yetkili merciye sunar.

37. Söz konusu raporun sonuçları doğrultusunda, yetkili idari merci, ceza soruşturmasının başlatılıp başlatılmayacağına karar verir. İdari merci, verdiği kararı gerekçelendirmelidir.

38. Yetkili idari mercilerin, şikâyetle bulunulan bir memur hakkında savcılıkların ceza soruşturması başlatılması yönündeki talebi üzerine almış oldukları kararlara on gün içinde itiraz edilebilir. Bu tür itirazlara bakmaya yetkili tek merci, idari (mahkemeler) yargı yerleri olup, verdikleri kararlar kesindir.

39. İtiraz kabul edilirse, dava dosyası, ceza soruşturması açan Cumhuriyet savcısına doğrudan gönderilir. Bu durum, idarenin ceza soruşturması başlatılmasına izin veren kararına karşı herhangi bir itirazda bulunulmadığında da geçerlidir.

40. Yetkili idarî makamlar tarafından ceza soruşturmalarının açılmasının reddedilmesine karar verilmesi hususunun idarî hâkimler tarafından onaylanması halinde, savcılıklar bu yöndeki karara bağlı kalacaklar ve davayla ilgili ancak takipsizlik kararı verebileceklerdir (bk. *Mecail Özel/Türkiye*, No. 16816/03, §§ 19-22, 14 Nisan 2009).

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

I. İHTİLAF KONUSU HAKKINDA

41. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek, yakınlarının ölümü nedeniyle şikâyetle bulunmaktadır. Başvuranlar, yakınlarının güvenlik güçleri tarafından öldürüldüklerini belirtmektedirler. Başvuranlar özellikle, İskender ve Mehmet Özpolat'ın ölümüne yol açan operasyonun güvenlik güçleri tarafından ölümcül güç kullanımına başvurulmasını asgari seviyeye indirgeyecek şekilde hazırlanmadığını savunmaktadırlar. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesi bağlamında, yakalandığı sırada Mehmet Özpolat'ın şiddete maruz kalmasından ve başından ağır yaralanmasına rağmen, vaktinde tıbbi tedavilerden yararlanamamasından şikâyet etmektedirler. Son olarak, başvuranlar, Sözleşme'nin 2, 3 ve 13. maddelerini ileri sürerek, Devlet yetkililerini derin, tarafsız ve etkin bir soruşturma yürütme yükümlülüklerini yerine getirmemekle suçlamaktadırlar.

42. Öncelikle Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesi açısından ileri sürülen şikâyet bakımından, polis memurları tarafından maruz kaldığı yaralanma neticesinde kişinin hayatını kaybettiği ve kendisine ölmeden önce tıbbi tedavilerin sağlanmadığı iddialarının yer aldığı benzer davalarda, davayı Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında incelediğini gözlemlemektedir (bk. özellikle, *Anguelova/Bulgaristan*, No. 38361/97, § 102, AİHM 2002-IV, *Taïs/Fransa*, No. 39922/03, § 81, 1 Haziran 2006 ve *Yelden ve diğerleri/Türkiye*, No. 16850/09, § 69, 3 Mayıs 2012). Öte yandan Mahkeme, somut olayda sunulan şikâyetin, Sözleşme'nin 2. maddesi bakımından bir inceleme gerektirdiğini değerlendirmektedir.

43. Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesi ile ilgili olarak, ilgililerin, Sözleşme'nin 2. maddesi ile birlikte bu hüküm bağlamında uygulanması gereken, tazminat ödeme sisteminden yararlanmamalarından açıkça şikâyet etmediklerini tespit etmektedir (*Perişan ve diğerleri/Türkiye*, No. 12336/03,

§ 61, 20 Mayıs 2010). Dolayısıyla, söz konusu şikâyetin, Sözleşme'nin 13. maddesi açısından ayrı olarak incelenmesine gerek olmayıp; yukarıda anılan 2. maddenin usul yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

44. Sonuç olarak Mahkeme, dava koşullarının davalı Devlet makamlarının Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında kendilerine getirilen gerek maddi gerekse usulü yükümlülükleri yerine getirmediğini ortaya koyup koymadığını belirtmeye davet edilmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

45. Yukarıda belirtildiği üzere (41. paragraf), başvuranlar bilhassa, İskender ve Mehmet Özpolat'ın ölümüne yol açan operasyonun yetkililer tarafından ölümcül güç kullanımına başvurulmasını asgari seviyeye indirgeyecek şekilde hazırlanmadığını ileri sürerek, yakınlarının yaşam hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedirler. Öte yandan başvuranlar, yakalandığı sırada Mehmet Özpolat'ın şiddete maruz kaldığını ve başından ağır yaralanmasına rağmen, vaktinde tıbbi tedavilerden yararlanmadığını ileri sürmektedirler. Son olarak başvuranların kanaatine göre, Devlet yetkilileri derinlemesine, tarafsız ve etkin bir soruşturma yürütme yükümlülüğünü yerine getirmemişlerdir.

Somut olayda, Sözleşme'nin 2. maddesinin ilgili kısmı, aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. (...)

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
- b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

(...).”

46. Hükümet, söz konusu şikâyetlerin kabul edilemez olduğunu ve her türlü durumda dayanaklarının bulunmadığını değerlendirmektedir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

47. Hükümet, Havva Gezer, Selahattin Özpolat ve Fahri Özpolat isimli başvuranların ceza yargılamasına katılmadıklarını ve dolayısıyla, ilgililerin iç hukuk yollarını tüketmediklerini belirtmektedir. Öte yandan Hükümet, yalnızca Hayrettin Özpolat isimli bir şahsın Diyarbakır İdare Kurulu tarafından verilen 12 Ocak 2009 tarihli karara karşı itirazda bulunduğunu dikkate sunmaktadır. Dolayısıyla, Hükümetin kanaatine göre, başvurunun iç hukuktaki yargılamalara katılmayan başvurular tarafından yapılmasından dolayı iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir.

48. Öte yandan, Hükümet'e göre, "Hayrettin Özpolat'ın" – başvuran – Hayri Özpolat olup olmadığını doğrulamak ve Hayri, Fahri Özpolat'ın İskender Özpolat ile akrabalık bağlarını tespit etmek mümkün olmamıştır.

49. Başvuranlar, Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi tarafından verilen kararda yapılan yazım hatası sonucu Hayri isminin yerine Hayrettin isminin yazıldığını (yukarıdaki 31. paragraf) ve daha sonradan, Hayri Özpolat'a yapılan tebligatta bu hatanın düzeltildiğini savunmaktadırlar. Başvuranlar, İskender Özpolat ile Hayri ve Fahri Özpolat'ın akrabalık bağları ile ilgili olarak, her ikisinin müteveffanın oğulları olduklarını belirtmekte ve Özpolat ailesinin nüfus kayıt örneğini ibraz etmektedirler.

50. İlk olarak Mahkeme, yerleşik içtihadı doğrultusunda, bir kişinin öldürüldüğü iddia edildiğinde, yetkililerin söz konusu ölüm olayından haberdar edilmeleri tek başına, Sözleşme'nin 2. maddesi gereğince ölümün meydana geldiği koşullar hakkında etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğünü kendiliğinden (*ipso facto*) doğurduğunu hatırlatmaktadır (*Ergi/Türkiye*, 28 Temmuz 1998, § 82, *Karar ve Hükümler Derlemesi*

1998-IV ve *Šilih/Slovenya* [BD], No. 71463/01, § 156, 9 Nisan 2009). Mahkeme, mevcut durumda, İskender ve Mehmet Özpolat'ın ölümünü çevreleyen koşulların aydınlatılması amacıyla Diyarbakır Savcılığı'nın olayın hemen ardından re'sen ceza soruşturması açtığını tespit etmektedir (yukarıdaki 18. paragraf). Bununla birlikte, söz konusu soruşturma, suçlanan polis memurları hakkında ceza soruşturması başlatılmaksızın, kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ile sona ermiştir.

51. Mahkeme, re'sen soruşturma yürütmeye ilişkin yukarıda anılan yükümlülüğü ve Hayri Özpolat, Cahide Özpolat, Yıldız Özpolat, Emine Özpolat ve Suna Yavuz isimli bazı başvuruların mevcut iç hukuk yollarını kullandıklarını ve savcılık tarafından verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara itirazda bulunduklarını (yukarıda 22. paragraf) ve aynı zamanda, Hayri Özpolat'ın 12 Ocak 2009 tarihli karara karşı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi önünde itirazda bulunduğunu dikkate alarak, diğer başvuranların soruşturma sürecine bizzat katılarak iç hukuk yollarını tüketmekten muaf tutulduklarının kabul edilebileceği kanısına varmaktadır (bk. aynı anlamda, *Yüksel Erdoğan ve diğerleri/Türkiye*, No. 57049/00, §§ 74-75, 15 Şubat 2007). Öte yandan Mahkeme, müşteki Hayri Özpolat'ın ismi ile ilgili olarak yazım hatası konusunda başvuranların yaptıkları açıklamaları dikkate almakta ve dosyaya eklenen unsurlardan, söz konusu hatanın ilgiliye yapılan tebligatta düzeltildiğinin anlaşıldığını gözlemlemektedir. Diğer taraftan, başvuranların ibraz ettiği Özpolat ailesinin nüfus kayıt örneğinden, Hayri ve Fahri Özpolat'ın İskender Özpolat'ın oğulları oldukları ve Mehmet Özpolat'ın erkek kardeşleri oldukları anlaşılmaktadır.

52. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, Hükümetin ilk itirazını reddetmektedir.

Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 a) bendi anlamında, açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve aynı zamanda,

herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların İddiaları

53. Başvuranlar, polis memurları tarafından kullanılan ve yakınlarının ölümüne yol açtığını iddia ettikleri gücün, operasyonun hazırlanması, denetimi ve uygulanması bağlamında bütün olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadırlar. Başvuranlar, yetkililerin, müdahalelerinin hazırlanması ve denetlenmesi safhalarında, ölümcül güç kullanımını asgari düzeye indirgemediklerini ve söz konusu operasyonun yerine getirilmesi amacıyla polis memurları tarafından kullanılan şiddetin, koşullar dikkate alındığında, İskender Özpolat'ın yakalanması yönündeki hedef ile mutlak şekilde orantılı olmadığını iddia etmektedirler.

54. Hükümet, başvuranların iddiasını kabul etmemektedir. Hükümet, yetkililerin zihinsel hastalığı olan, olayın meydana geldiği gün başka bir kişinin üzerine ateş eden ve evinden rastgele ateş açan silahlı bir kişi ile karşı karşıya kaldıklarını ileri sürmektedir. Hükümet, yetkililerin makul şekilde, belki de rehin tutulan kadın ve çocukların, apartman dairesinde bulundukları sonucu vardıklarını belirtmektedir. Dolayısıyla, yetkililer aynı zamanda, Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen meşru amaçları izlemişlerdir. Mevcut davada, İskender Özpolat'ı yakalamaya ve içeride tutulan kadın ve çocukları kurtarmaya yönelik olarak güç kullanılmıştır.

55. Hükümet, olay tutanağında yer aldığı şekliyle operasyonun safhalarını açıklayarak, olayın meydana geldiği yerde polis memurlarının sürekli şekilde durumu kontrol altına aldıklarını savunmaktadır. Olayın meydana geldiği gün başka bir kişiyi yaralayan ve zihinsel hastalığı olan silahlı bir kişinin söz konusu olduğu göz ardı edilmeksizin, görüşmeler en

iyi şekilde yürütülmüştür. Dolayısıyla, görüşmeler için İskender Özpolat'ın erkek kardeşlerinin birinden yardım alınmıştır. Operasyon beş saat sürmüş ve söz konusu müdahale boyunca, yetkililer İskender Özpolat'ın teslim olması için sürekli olarak kendisini ikna etmeye çalışmışlardır. Ancak bu girişimler başarısız olmuştur.

56. Son olarak, Hükümet, tanık ve bilirkişiler tarafından sunulan delil unsurlarının değerlendirmesinde Diyarbakır Savcılığı'nın, uygulanabilir hukuki ilkelere dayanarak, Cumhuriyet savcısının yetkisi altında hareket eden polis memurlarının operasyonun hazırlanması, denetimi ve ölümcül güç kullanımı esnasında gereken özeni gösterdikleri sonucuna vardığını belirtmektedir. Bunun yanı sıra, Hükümet, Mahkeme'yi savcılığının sonuçlarını kabul etmeye davet etmektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

a) Esas Yönü İle İlgili Olarak

57. Mahkeme, bir kişinin ölümüne yol açabilecek güç kullanımı bağlamındaki ilkeler ile ilgili olarak, yerleşik içtihadına atıfta bulunmaktadır (bk. başka birçok karar arasında, *Giuliani ve Gaggio/İtalya* ([BD], No. 23458/02, §§ 174-182, AİHM 2011 (özetler)).

58. Mahkeme özellikle, delilleri değerlendirmek için “her türlü makul şüphenin ötesinde” delil kriterini benimsediğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte böylesi bir delil, yeterince ağır, kesin ve bir biriyle uyumlu bir takım ipuçlarından veya aksi ispat edilemeyen karinelere yola çıkılarak da elde edilebilmektedir (bk. diğer kararlar arasında, *Salman/Türkiye* [BD], No. 21986/93, § 100, AİHM 2000-VII; yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio* kararı, § 181). Mahkeme, görevinin ikincil niteliğinin farkında olarak, incelediği davaya ilişkin koşullar kaçınılmaz kılmadığı takdirde, haklı sebepler bulunmaksızın ilk derece mahkemesi hâkiminin görevini üstlenemeyeceğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio*

kararı, § 180 ve *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], No. 24014/05, § 182, 14 Nisan 2015). Bununla birlikte Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında iddialar ileri sürüldüğünde, ulusal düzeyde daha önce bazı yargılamalar ve soruşturmalar yürütülmüş olsa da, özel bir hassasiyet göstermelidir (*Aktaş/Türkiye*, No. 24351/94, § 271, AİHM 2003-V ve yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio*, § 182).

59. Somut olayda Mahkeme, ihtilaf konusu olaylar hakkında resmi bir soruşturma yürütüldüğünü kaydetmektedir. Böylelikle, olaya karışan polis memurları ve aralarında bazılarının başvuruların talebi üzerine çağrıldığı çok sayıda sivil tanık dinlenmiş ve teknik deliller toplanmıştır. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü bakımından vardığı sonuçları hesaba katmadan, kendisine sunulan belgelerin tamamı ışığında, başlangıç noktası olarak Diyarbakır Savcılığı'nın Ağır Ceza Mahkemesi tarafından onaylanmış olan tespitlerini ele alarak, davayı değerlendirmesine imkân verecek yeterince olgusal unsur ve delil bulunduğu kanısındadır.

60. Mahkeme özellikle, başvuruların operasyonun planlanmasından ve yürütülmesinden şikâyet ettiklerini ve güvenlik güçlerinin yaşam için her türlü riskin en aza indirilmesini sağlamak için istenilen özeni göstermediklerini ileri sürdüklerini gözlemlemektedir. Dolayısıyla, Mahkeme öncelikle, operasyonun hazırlanmasına ve denetimine ilişkin hususu inceleyecektir. Akabinde Mahkeme, İskender Özpolat'a karşı kullanılan ölümcül güç ve Mehmet Özpolat'ın ölümüne ilişkin koşullar hakkında değerlendirmede bulunacaktır.

i. Operasyonun Hazırlanması ve Uygulanması Hakkında

61. Mahkeme, yerleşik içtihadı doğrultusunda, yaşam hakkının korunmasına ilişkin devletin sorumluluğunun yerine getirilmesi amacıyla, ateşli silahların kullanılma ihtimali bulunan herhangi bir yakalama operasyonunun hazırlanmasıyla birlikte, yakalanması gereken kişinin

işlediği suçun niteliği – en az suçun niteliği bu değerlendirme kapsamında bulunması gerekenler arasında olması lazım – ve gerekirse söz konusu kişinin arz ettiği tehlike dâhil olmak üzere olaylara ilişkin koşullar hakkında da mevcut bilgilerin tamamının incelenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. (*Natchova ve diğerleri/Bulgaristan* [BD], No. 43577/98 ve 43579/98, § 103, AİHM 2005-VII).

62. Somut olayda Mahkeme, bir kişinin ateşli silahla yaralandığı yönünde yapılan bir ihbar üzerine 13 Temmuz 2007 tarihinde saat 14.20’da düzenlenen olay tutanağından, güvenlik güçlerinin olay yerine intikal ettiklerinin ve bilhassa, şüphelinin evini kuşatarak gerekli tedbirleri aldıklarının anlaşıldığını gözlemlemektedir. Mahkeme, alınan tedbirlere rağmen, güvenlik güçleri operasyonunun İskender Özpolat’ın ölümü ile sona erdiğini ve söz konusu operasyon esnasında, bir polis memurunun ve İskender Özpolat’ın oğlu olan Mehmet Özpolat’ın ağır şekilde yaralandıklarını ve hayatlarını kaybettiklerini tespit etmektedir.

63. Mahkeme, operasyonun seyri ile ilgili olarak, savcılık tarafından ortaya konulan unsurları dikkate almaktadır. Bu unsurlar aşağıda yer almaktadır.

Silahlı ve zihinsel hastalığı olan ve aynı gün içerisinde başka bir kişiyi yaralayan İskender Özpolat’ın yakalanabilmesini hedeflemesi nedeniyle söz konusu operasyon, Mehmet Özpolat’ın yakalanması amacıyla polis memurlarından birinin yaptığı müdahaleye kadar uygun şekilde yürütülmüş ve yönetilmiştir. Operasyonun başlangıcında, güvenlik güçleri, konuşarak ve ikna yoluyla olayın sona ermesi için çaba göstermişlerdir. Ancak, Mehmet Özpolat’ın taşıdığı silahın daha sonra sahte olduğu anlaşıldığı ve bu silahla terasta görünmesi nedeniyle, durum ansızın kötüye gitmiştir. Nitekim, H.İ. isimli polis memurlarından biri, savcılığın kanaatine göre kaygılı ve telaşlı vaziyette hareket ederek, amirlerine haber vermeden Mehmet Özpolat’ın üzerine kendisini atmıştır. Akabinde, İskender Özpolat polis memurlarının üzerine ateş etmeye başlamış ve H.İ.’yi ağır şekilde

yaralamıştır. Akabinde, birkaç görüşme girişiminde bulunulmasına rağmen, polis memurları apartman dairesine girmeye karar vermişler ve İskender Özpolat'a karşı ölümcül güç kullanmışlardır (yukarıdaki 21. paragraf).

64. Mahkeme, Diyarbakır Savcılığı'nın, Mehmet Özpolat'ın beklenmedik davranışı karşısında H.İ.'nin ani tepkisinin beklenmedik bir şekilde karşılıklı ateş edilmesiyle sonuçlandığını zımnen kabul ettiğini gözlemlemektedir.

65. Mahkeme'ye göre, ilgili görevlinin operasyon esnasında tedbir almadan girişimde bulunduğunu kabul etmek gerekse bile, bu husus, mutlaka başvuruların yakınlarının ölümü açısından mümkün olduğunca her türlü riski azaltacak şekilde operasyonun planlanmadığı ve hazırlanmadığı anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda Mahkeme, ulusal düzeyde, ilgili polis memurunun hiyerarşik amirlerinden izin almadan girişimde bulunmasının tespit edilmesi nedeniyle dosyada yer alan unsurların, hayatını kaybeden polis memurunun ilgili amirlerinin sorumluluklarını şikâyet konusu etmeye imkân vermediğini gözlemlemektedir. Nitekim, dosyada yer alan unsurlardan, operasyonun, öncelikle ilgili şahısları etkisiz hale getiren yöntemlere başvurulması ve akabinde, operasyonu yürütmekle görevli olan polis memurlarına olay yerinden uzaklaşmaları ve sivil görevlilerin ikna etme girişimlerine devam etmeleri yönünde talimat veren ve sorumlu Cumhuriyet savcısının gözetimi altında yürütüldüğü anlaşılmaktadır (yukarıdaki 9 11. paragraflar). Bununla birlikte, savcılığın vurguladığı gibi, Mehmet Özpolat'ın beklenmedik davranışı ve H.İ.'nin ani tepkisi operasyonun yönünü tamamen değiştirmiştir. Öte yandan bu husus ile ilgili olarak, başvurular tarafından, savcılığın vardığı sonuçları şikâyet konusu yapabilecek herhangi bir delil başlangıcı sunulmamıştır.

66. Dolayısıyla, Mahkeme, söz konusu operasyonun başvuruların yakınlarının yaşamı açısından tüm riski olabildiğince azaltacak şekilde hazırlanmadığını ve kontrol edilmediğinin kanıtlanmadığı kanısına varmaktadır.

ii. İskender Özpolat'a Karşı Ölümcül Güç Kullanımı

67. Mahkeme öncelikle, İskender Özpolat'a karşı ölümcül güç kullanımı ile ilgili olarak, hiç kimsenin, ilgilinin güvenlik güçleri tarafından açılan ateş sonucu öldürüldüğüne itiraz etmediğini kaydetmektedir. Dolayısıyla, ispat yükümlülüğünün, ölümcül gücün, Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrası anlamında, söz konusu durum nedeniyle mutlak zorunlu olduğunu (*Bektaş ve Özalp/Türkiye*, No. 10036/03, § 57, 20 Nisan 2010 ve *Makbule Kaymaz ve diğerleri/Türkiye*, No. 651/10, § 103, 25 Şubat 2014) veya diğer bir ifadeyle, kullanılan ölümcül gücün koşulların gerektirdiğinin ötesine geçmediğini kanıtlamakla yükümlü olan yetkililere ait olduğu sonucuna varılmaktadır (*Kaya/Türkiye*, 19 Şubat 1998, § 87, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1998 I ve *Jaloud/Hollanda* [BD], No. 47708/08, § 199, AİHM 2014).

68. Mahkeme, yukarıda açıklandığı üzere (62-66. paragraflar), yetkili makamların şüphesiz, aynı gün bir başka kişiyi yaralayan silahlı ve akıl hastası olan bir kişiyle karşı karşıya olduklarını, bunun yanı sıra olaya, konuşarak ve ikna ederek son vermeye çalıştıklarının farkında olduklarını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, durumun beklenmedik şekilde karşılıklı ateş edilmesiyle sonuçlanması nedeniyle, polisler, apartmana girmeye karar vermişler ve bir polisin yaralanmasına neden olan İskender Özpolat'a karşı ölümcül güç kullanmışlardır.

69. Mahkeme, polisler tarafından yukarıda belirtilen koşullarda ölümcül güç kullanılmasının İskender Özpolat'ın oğlunun yakalanması sırasında şiddet göstermesinin doğrudan sonucu olduğunu göz ardı etmemektedir. Esasen, Diyarbakır savcılığı, elindeki delil unsurlarına dayanarak, İskender Özpolat'ı öldüren polis memurunun, ateşli silah kullanmaktan başka çare olmaması ve saldırıda orantılı şekilde hareket etmesi nedeniyle meşru müdafaada bulunduğu sonucuna varmaktadır (yukarıdaki 21. paragraf).

Mahkeme, söz konusu polis memurunun, iyi niyetle hareket ederek, İskender Özpolat'ın aile fertlerinin, kendisinin ve iş arkadaşlarının hayatını kurtarmak amacıyla İskender Özpolat'a karşı güç kullanmasının bu koşullarda gerekli olduğunu kabul etmektedir (*Andronicou ve Constantinou/Kıbrıs*, 9 Ekim 1997, § 192, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1997-VI).

70. Mahkeme, bu nedenle, yukarıda anılan koşullarda, ne kadar üzücü olsa da, ölümcül güç kullanılmasının, Özpolat ailesi üyelerinin ve polis memurlarının hayatlarını korumak için “mutlak gerekli” olanı aşmadığı ve davalı Devletin, Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasının a) bendi bakımından yükümlülüklerini yerine getirmemiş olarak değerlendirilemeyeceği kanaatine varmaktadır.

Bu nedenle, İskender Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönünden ihlal edilmediği sonucuna varılmaktadır.

ii. *Mehmet Özpolat'ın Ölümü Hakkında*

71. Mahkeme, Mehmet Özpolat'a yapılan otopsi neticesinde, ilgilinin başında ve bedeninin çeşitli bölgelerinde çok sayıda yara bulunduğu, bunun yanı sıra ölümün genel vücut travmasına bağlı servikal trunkus ve servikal kanama neticesinde meydana geldiğinin tespit edildiğini saptamaktadır (yukarıda 17. paragraf). Öte yandan, Diyarbakır savcılığı “H.İ.'nin, tabancasının dipçığıyle birden fazla defa vurarak meşru güç kullanımının sınırlarını kasten aşarak Mehmet Özpolat'ın ölümüne neden olduğunu” (yukarıda 21. paragraf); bununla birlikte, hayatını kaybetmesi nedeniyle H.İ. hakkında herhangi bir soruşturma açılmadığını kabul etmiştir. Dava, H.İ.'nin ölümü nedeniyle ceza yargılaması açılmasına mahal vermemiş olsa bile, savcılık kararının, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından onaylandığını gözlemlemek gerekir.

72. Mahkeme, otopsi muayenesi sonuçlarının ve savcılığın vardığı sonuçların birbiriyle uyumlu olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme öte yandan, ne başvuranların ne de Hükümet'in bunları sorgulamaya çalışmadıklarını kaydetmektedir. Mahkeme ayrıca, söz konusu sonuçlardan sapmasını gerektirecek bir gerekçe de görmemektedir.

73. Mahkeme, savcılığa göre, H.İ.'nin, Mehmet Özpolat'a uygulanan şiddet eylemlerinin faili olduğunu ve maruz kaldığı yaraların Mehmet Özpolat'ın ölümüne neden olduğunu belirtmektedir. Yine savcılığa göre, H.İ., meşru güç kullanımı sınırlarını kasten aşmıştır. Mahkeme, bu durumdan, Mehmet Özpolat'ın ölümüne neden olan güç kullanımının, H.İ.'nin ya da olay yerindeki diğer kişilerin korunmasını sağlamak için mutlak gerekli olmadığı sonucunu çıkarmaktadır.

74. Mahkeme, H.İ.'nin olayların meydana geldiği sırada davalı Devletin organı olarak hareket ettiğini gözlemlemektedir. H.İ.'nin eylemlerinin, olduğu gibi davalı Devlet'e atfedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla, H.İ.'nin ya da diğer kişilerin korunmasını sağlamak için mutlak gerekli olmayan güç kullanımı nedeniyle sorumlu tutulması gereken Devlettir.

75. Mahkeme öte yandan, polislerin Mehmet Özpolat'a tıbbi tedavi uygulanmasını sağlamakta geciktiklerini tespit etmektedir. Soruşturmanın yetersiz oluşu dikkate alındığında (aşağıda 90-94. paragraflar), böyle bir gecikmenin ölümcül sona katkıda bulunduğunu söylemek mümkün olmasa bile, tedavi uygulanmasında çabukluk gösterilmesinin Mehmet Özpolat'ın sağlık durumunun seyrinde kesin bir etkiye sahip olabileceği ilkesinden yola çıkmak makul olacaktır. Mahkeme bu bağlamda, Mehmet Özpolat'ın, söz konusu polis memurunun silahının dipçiğiyle kafasına sürekli darp alması neticesinde yaralandıktan ve bedeninin farklı bölgelerinde çok sayıda yara meydana gelmesinden ancak iki buçuk saat sonra hastaneye götürüldüğünü hatırlatmaktadır.

76. Mahkeme, savcılığın, böyle bir gecikmeyi Mehmet Özpolat'ın kafasında ya da bedeninin diğer bölgelerinde herhangi bir kanama belirtisi bulunmaması nedeniyle haklı gösteren iddiasını göz önünde bulundurmıştır. Ancak Mahkeme bu iddiayı ikna edici bulmamıştır: kanama olmaması, kafatası yaralanmalarının, bilhassa bu tür bir yaralanmalar somut olaydaki gibi koşullarda, yani bir silahın dipçiğiyle sürekli darp edilme neticesinde meydana geldiğinde, ciddi olmadığının açık bir işareti olmadığı herkesçe bilinmektedir (bk. yukarıdaki 21. paragraf). Diğer taraftan Mahkeme, polis memurlarının zihinsel bir hastalıktan muzdarip olan ve reşit olmayan bir kişi ile karşı karşıya olduğunu tespit etmektedir. Tüm bu koşullar, polis memurlarının vakit kaybetmeden hareket etmelerine yol açması gerekirdi.

77. Son olarak Mahkeme, Hükümet'in, yaşanan gecikmeye, İskender Özpolat'ın polislerin üzerine ateş açmasının ve polislerin Mehmet Özpolat'ı güvenli bir yere götürerek olay yerinden uzaklaştırmak zorunda kalmalarının neden olduğu yönündeki iddiasını kabul edemez. Mahkeme bilhassa, kendiliğinden gelişen bir operasyonun söz konusu olmadığını ve yetkililerin kendilerinden beklenen hazırlıkları yapmaları için gerekli zamana sahip olduklarını gözlemlemektedir. Bu bağlamda, operasyon sırasında yaralan polis memuru H.İ. ambulansla derhal hastaneye götürülmüş olmasına rağmen, Mehmet Özpolat'ın ancak kayda değer bir gecikmeyle hastaneye götürülme nedeni haklı olarak sorulabilir (yukarıda 7. paragraf). Nitekim, iki polis ekibi, olay yerini güvenlik altına almak ve şüpheliyi yakalamak amacıyla gayret göstermiş olmalarına rağmen, dosyadan, söz konusu polis memurlarının, bu yaralı küçüğe olay yerinde tıbbi yardım uygulanması amacıyla herhangi bir tedbir almadıkları ve yaralının derhal hastaneye kaldırılması amacıyla ek bir ambulans çağırmaı düşünmedikleri anlaşılmaktadır.

78. Bu nedenle, davalı Devletin söz konusu ölümden sorumlu olduğu sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla, Mehmet Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak, Sözleşme'nin 2. maddesi esas yönünden ihlal edilmiştir.

b) Usul Yönü İle İlgili Olarak

79. Mahkeme, yukarıda anılan *Giulianiet Gaggio* (§§ 298-306), *Mocanu ve diğerleri/Romanya* ([BD], No.10865/09, 45886/07 ve 32431/08, §§ 317-325, AİHM 2014 (özetler)) ve yukarıda anılan *Mustafa Tunç et Fecire Tunç* (§§ 169-180) kararlarına atıfta bulunmaktadır. Bu kararlarda, kişinin güç kullanımı nedeniyle hayatını kaybetmesi durumunda, resmi ve etkin bir soruşturma yürütme konusundaki usulü yükümlülük hakkında genel ilkelerin tamamı açıklanmaktadır.

80. Somut olayda, Mahkeme öncelikle, başvuranların, yetkili makamlar tarafından yürütülen soruşturmanın etkin niteliğine genel olarak itiraz ettiklerini gözlemlemektedir: Başvuranların birinci şikâyeti, ölümcül güç kullanımıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın bağımsız olmaması ile ilgilidir; söz konusu soruşturma ilk önce polis memurlarının yakın iş arkadaşları tarafından yürütülmüştür. İkinci şikâyetleri ise özellikle, Mehmet Özpolat'a tıbbi tedavi uygulanmasında çabuk davranılmadığı iddiasıyla ilgili koşulların tespit edilmesinde gerekli özenin gösterilmemesi ve işbu şikâyetle ilgili soruşturmayı yürüten soruşturma makamlarının bağımsız olmaması ile ilgilidir.

81. Mahkeme bu bağlamda, bir yandan, operasyonun hazırlanması ve gelişmesi ile ölümcül güç kullanımının somut koşulların titiz bir denetimden geçirildiği ve öte yandan, savcılığın, operasyonun iyi bir şekilde planlanıp planlanmadığını ve güç kullanımının haklı olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla sorgulamaların yapıldığı ve konuyla ilgili incelemelerde bulunduğu sonucuna vardığını hatırlatmaktadır. Bu bağlamda, kaçınılmaz ve açık soruşturma tedbirleri – yani otopsiler, balistik incelemeler ve tanık

ifadelerinin alınması – alınmış ve olayların meydana geldiği sırada olay yerindeki polis memurları tarafından yapılan olay anlatımının doğruluğu incelenmiştir.

82. “Etkin” olarak kabul edilmesi için bir soruşturmanın ilk olarak yeterli olması gerekmektedir; bu husus, soruşturmanın olayların tespitine ve gerektiği takdirde, sorumluların kimliklerinin belirlenmesine ve cezalandırılmalarına imkân vermesi gerektiği anlamına gelmektedir. (*Ramsahai ve diğerleri/Hollanda* [BD], No. 52391/99, § 324, AİHM 2007-II ve yukarıda anılan *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç* kararı, § 172). Yetkili makamların, söz konusu olaylarla ilgili delillerin toplanması amacıyla, diğer unsurların yanı sıra, bilirkişi raporları ve gerektiği takdirde, bilhassa ölüm sebebinin ve klinik tespitlerin objektif incelemesi de dâhil olmak üzere, imkânları dâhilindeki tüm makul tedbirleri almış olmaları gerekmektedir (yukarıda anılan *Anguelova* kararı, § 139, yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio* kararı, § 301 ve *Al-Skeini ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], No. 55721/07, § 166, AİHM 2011). Akabinde, soruşturmada görevli kişilerin, olayların içerisinde olan veya olabilecek kişilerden bağımsız olmaları gerekmektedir. Bu durum sadece hiyerarşi ile ilgili veya kurumsal bir bağlantı bulunmamasını değil aynı zamanda somut bir bağımsızlığı da gerektirmektedir (yukarıda anılan *Anguelova* kararı, § 138, yukarıda anılan *Ramsahai* kararı, § 325, yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio* kararı, § 300, yukarıda anılan *Al-Skeini ve diğerleri* kararı, § 167, yukarıda anılan *Mocanu ve diğerleri* kararı, § 320 ve yukarıda anılan *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç* kararı, § 177).

83. Dolayısıyla Mahkeme, ilk önce, İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat’a karşı kullanılan ölümcül güç ile ilgili olarak yürütülen soruşturmanın bağımsızlığını inceleyecektir. Akabinde, Mahkeme, Mehmet Özpolat’a tıbbi yardımın sağlanmadığı yönündeki iddia ile ilgili olarak yürütülen soruşturmanın etkinliği ve bağımsızlığını değerlendirecektir.

*α) İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'a Karşı Ölümçül Güç Kullanımı
Hakkında Yürütülen Soruşturmanın Bağımsızlığı*

84. Başvuranlar, ölümçül güç kullanımı ile ilgili olarak yürütülen soruşturmanın etkin olmadığını savunmaktadırlar zira soruşturma olaya karışan polis memurlarının yakın meslektaşları tarafından yürütülmüştür.

85. Mahkeme, yukarıda anılan Aktaş davasında (§ 301), kamu otoritesine sorumluluk yükleyen durumlarda meydana gelen ölüm hakkındaki soruşturmanın söz konusu ölüm olayından sorumlu olduğu şüphelenilen kişilerin doğrudan meslektaşları tarafından yürütüldüğü gerekçesiyle Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır. Aynı şekilde, *Hugh Jordan/Birleşik Krallık* (No. 24746/94, § 120, 4 Mayıs 2001) ve *McKerr/Birleşik Krallık* (No. 28883/95, § 128, AİHM 2001-III) davalarında, Mahkeme, soruşturmanın meslektaşlar tarafından yönetilmesi ve yürütülmesi nedeniyle, ne kadar bağımsız olsa da, başka bir merci tarafından denetlenmesinin, soruşturmanın bağımsız olduğuna dair yeterli bir güvence olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir.

86. Somut olayda Mahkeme, aşağıda yer alan hususları gözlemlemektedir. Olayın meydana geldiği gün saat 20.20'da, bilimsel polis ekibinin refakatinde Cumhuriyet savcısı olay yerine intikal etmiş ve olay yerinin incelemesini gerçekleştirmiştir; bu şekilde toplanan deliller sınıflandırılmıştır; olay yeri inceleme tutanağı ve birçok olay yeri krokisi düzenlenmiş ve bu belgeler soruşturma dosyasına eklenmiştir (yukarıdaki 15. paragraf); ertesi gün, İskender Özpolat, Mehmet Özpolat ve H.İ.'nin bedeni üzerinde klasik otopsi işlemi gerçekleştirilmiştir; akabinde, Diyarbakır savcılığı tarafından kasten adam öldürme, görevi kötüye kullanma ve görevde ihmal nedeniyle ihtilaf konusu operasyona dâhil olan on dört polis memuru hakkında re'sen hazırlık soruşturması açılmıştır (yukarıdaki 18. paragraf).

87. Ayrıca Mahkeme, toplanan delil unsurlarına dayanarak savcılığın takipsizlik kararı verdiğini ve akabinde, söz konusu kararın Ağır Ceza Mahkemesi'nin denetimine tabi tutulduğunu ve bu mahkeme tarafından onaylandığını kaydetmektedir.

88. Mahkeme, başvuranların genel anlamda, yakınlarının ölümünden sorumlu oldukları şüphelenilen kişilerin soruşturmacıların doğrudan meslektaşları olmaları gerekçesiyle soruşturmanın Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polisler tarafından yürütülmemesi gerektiğini ileri sürdüklerini tespit etmektedir. Bununla birlikte başvuranlar, özellikle Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polisler tarafından yürütülmesi nedeniyle soruşturmanın bağımsız olmadığına dair iddialarını destekleyecek nitelikte herhangi bir unsur ileri sürmemektedirler. Mahkeme, ilk soruşturma işlemlerinin, Cumhuriyet savcısının yetkisi ve denetimi altında (yukarıdaki 15. paragraf) bilimsel polis ekibi tarafından gerçekleştirildiğini ve söz konusu ekip içerisinde olaya karışan polis memurlarının bulunmadığı İl Emniyet Müdürlüğü'nün özel bir birimine bağlı olduğunu tespit etmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, dosyada, soruşturmanın ilk saatlerinde delil unsurlarının adli denetimden kaldırılmasıyla sonuçlanacak nitelikte eksikler ortaya koyduğuna dair iddiasını doğrulayacak herhangi bir unsur görmemektedir. Mahkeme, daha önce, bir devlet görevlisi tarafından işlenen ve meşru olmayan adam öldürme olayı hakkındaki soruşturma çerçevesinde, özel yetkisi bulunan ancak bununla birlikte, olaya dâhil olan kişiyle aynı mesleğe sahip olan güvenlik güçlerinin bilirkişiliğine başvurulması hususunun, söz konusu soruşturmanın tarafsız olması gerekliliğiyle kuşkusuz uyumsuz olmadığına karar verdiğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Giuliani ve Gaggio* kararı, § 322, *Guerdner ve diğerleri/Fransa*, No. 68780/10, § 83, 17 Nisan 2014; yukarıda anılan *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç* kararı, § 244). Öte yandan Mahkeme, somut olayda, bilimsel polis ekibi hakkında Cumhuriyet savcısının bağımsızlığı başvuranlar tarafından şikâyet konusu yapılmadığını kaydetmektedir.

89. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, ölümcül güç kullanımı hakkında yürütülen soruşturmanın yeterince bağımsız olduğunu değerlendirmektedir.

β) Mehmet Özpolat'a Tıbbi Yardımın Sağlanmadığı Yönündeki İddia İle İlgili Olarak Yürütülen Soruşturmanın Etkinliği ve Bağımsızlığı

90. Mahkeme, yukarıda anlatıldığı şekliyle, Diyarbakır Savcılığı'nın polis memurları hakkında kasten adam öldürme, görevi kötüye kullanma ve yaralının hastaneye vaktinde sevk edilmesinde ihmal gösterilmesi nedeniyle re'sen hazırlık soruşturması açtığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, dosyadan, Diyarbakır Savcılığı'nın Mehmet Özpolat'ın hastaneye geç kaldırıldığı yönündeki iddiayla ilgili olarak olaylara ilişkin soruşturmaların ayrılmasına karar verdiği ve ilgili savcılığın, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında 4483 sayılı Kanun'a dayanarak, on üç polis memuru hakkında ceza soruşturmalarının açılmasının uygunluğu konusunda veya bu soruşturmaların açılmamasına karar vermesi için Diyarbakır Valiliği'ne başvurduğu anlaşılmaktadır (yukarıdaki 25-26. paragraflar). Mahkeme, vali tarafından, ilgili polis memurları hakkında soruşturma yürüten ve bu polis memurlarıyla aynı hiyerarşiye bağlı olan bir müfettişin atandığını (yukarıdaki 27. paragraf) ve söz konusu müfettiş tarafından yapılan idari soruşturmanın ardından, ilgilinin görüş sunduğunu ve gerek Mehmet Özpolat'ın yaralanmasına yol açan koşullarda gerekse hastaneye sevki konusunda güvenlik güçlerinin herhangi bir kusurunun veya ihmalinin bulunmadığı sonucuna vardığını tespit etmektedir. (yukarıdaki 28. paragraf). Öte yandan Mahkeme şu hususları tespit etmektedir. Diyarbakır İdare Kurulu, 12 Ocak 2009 tarihinde, yukarıda bahsi geçen soruşturmacının gerçekleştirdiği ön incelemeye ilişkin sonuçlara dayanarak, soruşturmaların açılmasına izin verilmesi yönündeki talebi reddetmiştir; bu karara varırken söz konusu kurul özellikle,

operasyonun bitiminin hemen ardından polis memurlarının Mehmet Özpolat'ı hastaneye sevk ettiklerini ve dolayısıyla, polis memurlarının görevlerini yerine getirdiklerini değerlendirmiştir (yukarıdaki 29. paragraf); bu kararın Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi tarafından onaylanması nedeniyle Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermesi gerekmiştir (yukarıdaki 31. paragraf); dolayısıyla, savcılık tarafından herhangi bir ceza soruşturması yürütülememiştir.

91. Bu bağlamda Mahkeme, daha önce, Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği gibi, ilgili idari organların bağımsız bir soruşturma yürütme yeteneği konusunda ciddi şüphelerinin olduğunu dile getirdiğini hatırlatmaktadır (bk. diğer birçok karar arasında, *Oğur/Türkiye* [BD], No. 21594/93, § 91, AİHM 1999-III ve *Demiray/Türkiye*, No. 27308/95, § 52, AİHM 2000-XII). Mahkeme bilhassa, mevcut dava ile ilgili olarak, olaya karışan polis memurlarının ve Diyarbakır Valisi tarafından soruşturmacı olarak atanan müfettişin aynı hiyerarşiye tabi olduklarını tespit etmektedir. Dolayısıyla, soruşturmacı ve yukarıda anılan polis memurları arasında hiyerarşik bir bağ bulunduğu açıktır.

92. Öte yandan Mahkeme, tıbbi bilirkişiliğin, örneğin, söz konusu meselenin farklı yönlerinin aydınlatılmasına imkân verebileceği halde, soruşturmacının, iddia edilen gecikmenin Mehmet Özpolat'ın ölümüne katkıda bulunan bir etken teşkil edip etmediğini inceleme konusunda kaygı duymadan (yukarıda anılan *Anguelova* kararı ile kıyaslayınız, § 129), olay tutanağında yer alan ifadeleri bütünüyle yeniden ele aldığını gözlemlemektedir. Ayrıca Mahkeme, müfettiş tarafından düzenlenen soruşturma raporuna dayanarak karar vererek, Diyarbakır İdare Kurulu'nun, tespit ve varılan sonuçlar hakkında en ufak şüphe duymadan, söz konusu raporda sunulduğu şekliyle olayların anlatımını kabul ettiğini kaydetmektedir.

93. Bunun yanı sıra Mahkeme, ölümcül güç kullanımı konusunda ceza soruşturmasının halen derdest olmasına rağmen olaya karışan polis

memurlarının soruşturulmaması ile ilgili yukarıda belirtilen kararın verildiğini tespit etmektedir. İki yargılamanın konusu arasındaki bağın önemi dikkate alındığında, Diyarbakır İdare Kurulu'nun Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını beklemesinin istenen bir durum olup olmadığı hususunda karar vermeksizin (*İhsan Bilgin/Türkiye* kararıyla kıyaslayınız, No. 40073/98, § 72, 27 Temmuz 2006), Mahkeme, yalnızca valinin müdahalesinin her durumda Mehmet Özpolat'ın hastaneye sevk edildiği koşulları tespit edebilecek nitelikte ceza soruşturmasının devamını engellediğini tespit edebilmektedir (*Erol Arıkan ve diğerleri/Türkiye* kararıyla kıyaslayınız, No. 19262/09, § 86, 20 Kasım 2012 ve *Songül İnce ve diğerleri/Türkiye*, No. 34252/10 ve 25595/08, § 79, 26 Mayıs 2015).

94. Bu nedenle, Türk yargı sisteminin Mehmet Özpolat'ın hastaneye sevkine ilişkin koşullar karşısındaki tutumu etkili olarak değerlendirilemez.

γ) Sonuç

95. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'a karşı kullanılan ölümcül güç ile ilgili olarak soruşturma yürütülmesi nedeniyle Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edilmediği kanısındadır. Buna karşın, Mahkeme, Mehmet Özpolat'a ivedi şekilde tıbbi tedavilerin uygulanmadığı iddiasıyla ilgili olarak soruşturmanın yürütülmesi bağlamında söz konusu hükmün ihlal edildiğini değerlendirmektedir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

96. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

97. Başvuranların her biri, maruz kaldıkları maddi zarar zararın telafisi için 30.000 avro (EUR) talep etmektedirler. Bunun yanı sıra, başvuranların her biri, maruz kaldıkları manevi zararın telafisi için 20.000 avro talep etmektedirler.

98. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemektedir.

99. Mahkeme, tespit edilen ihlal ve iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı görmemekte ve buna ilişkin talebi reddetmektedir. Buna karşın, Mahkeme, manevi zarar bağlamında başvuranlara müştereken toplam 65.000 avro tutarının ödenmesinin uygun olduğu kanısındadır.

B. Masraf ve Giderler

100. Öte yandan başvuranlar, ulusal mahkemeler ve Mahkeme önünde yapılan masraf ve giderler için 14.688 avro talep etmektedirler. Başvuranlara göre, bu meblağ posta masraflarını ve avukatlık ücretlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda başvuranlar, avukatlarının saatlik çalışma ücretlerine ilişkin bir fatura ibraz etmekte ve Diyarbakır Barosu'na ait avukatlık asgari ücret tarifelerini esas almaktadırlar.

101. Hükümet, söz konusu talebe karşı çıkmaktadır.

102. Mahkeme, tarifeleri ve iç hukuktaki uygulamaları dikkate alsa bile, bu hususlara bağlı kalmadığını hatırlatmaktadır (bk. diğer kararlar arasında, *M.M./Hollanda*, No. 39339/98, § 51, 8 Nisan 2003). Bu nedenle, Mahkeme'nin yerleşik içtihadına göre, masraf ve giderlerin yalnızca doğruluğunun, gerekliliğinin ve ödenen miktarların makul olduğunun ispatlanması halinde, Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca, bu masraflar iade

edilebilmektedir (bk. diğer kararlar arasında *Nikolova/Bulgaristan* [BD], No. 31195/96, § 79, AİHM 1999 II). Somut olayda, elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, tüm masraflar dâhil 6.000 avro tutarının ödenmesini makul görmekte ve bu meblağın başvuranlara ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

103. Mahkeme, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranı uygulamanın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. İskender Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin esas bakımından ihlal edilmediğine;
3. Mehmet Özpolat'ın ölümü ile ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin esas bakımından ihlal edildiğine;
4. İskender Özpolat ve Mehmet Özpolat'a karşı ölümcül güç kullanımı hakkında yürütülen soruşturmanın bağımsız olmadığı bağlamındaki şikâyet ile ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine;
5. Mehmet Özpolat'a ivedi şekilde tıbbi tedavilerin uygulanmadığı iddiasıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın etkin ve bağımsız olmadığı bağlamındaki şikâyet ile ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine;

6.

a) Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, davalı Devletin başvurulara, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;

i) manevi tazminat için tüm başvurulara müştereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere 65.000 avro (altmış beş bin avro) ödenmesine;

ii) masraf ve giderler için başvurular tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere 6.000 avro (altı bin avro);

b) Söz konusu miktarlara, belirtilen sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

7. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, 27 Ekim 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan